

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jarosław Sobutka

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie A. S.

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu bez udziału stron w dniu 7 lipca 2021 r.,

skargi obrońcy obwinionej na orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 20 sierpnia 2020 r., sygn. akt WO (...), uchylającego orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 24 września 2019 r., sygn. akt D (...) i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania temu sądowi

na podstawie art. 539e § 2 kpk w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych

postanowił:

oddalić skargę.

UZASADNIENIE

Radca prawny A. S. została obwiniona o to, że w okresie od 13 października 2017 r. do 30 stycznia 2018 r. działała w konflikcie interesów w ten sposób, że po

zawarcia w dniu 13 października 2017 r. ze Spółdzielnią Mieszkaniową „M.” umowy o obsługę prawną, której przedmiotem było świadczenie usług w zakresie pomocy prawnej w prowadzonych przez Spółdzielnię postępowaniach sądowych związanych w sposób bezpośredni bądź pośredni z kwestią wydzielania się osiedli ze struktur Spółdzielni Mieszkaniowej „M.”:

1. w dniu 26 października 2017 r., działając jako pełnomocnik procesowy M. G. i Z. F. - członków Spółdzielni Mieszkaniowej „M.”, wskutek uprzednio skierowanego przez nich w dniu 27 lipca 2017 r. do Sądu Okręgowego w W. pozwu o uchylenie uchwały nr (...) Walnego Zgromadzenia Spółdzielni Mieszkaniowej „M.” (sygn. akt III C (...)) - złożyła wniosek o zabezpieczenie powództwa poprzez wstrzymanie wykonania ww. uchwały w części i reprezentowała ww. członków spółdzielni w przedmiotowej sprawie,
2. w dniu 22 stycznia 2018 r., działając jako pełnomocnik procesowy Rady Osiedla „W.” Spółdzielni Mieszkaniowej „M.” skierowała do Sądu Okręgowego w W. pozew przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej „M.” o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę Walnego Zgromadzenia o podziale spółdzielni (sygn. akt XXIV C (...)) i reprezentowała stronę powodową w przedmiotowej sprawie,

tj. o popełnienie czynu z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 8 i art. 28 ust. 1 i 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, stanowiącego załącznik do uchwały nr (...) Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w W. orzeczeniem z dnia 24 września 2019 roku, sygn. akt D (...), uniewinnił obwinioną od popełnienia zarzucanych jej czynów.

Rozstrzygnięcie to zostało zaskarżone przez Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w W., w całości, na niekorzyść obwinionej. Orzeczeniu z dnia 24 września 2019 roku zarzucono:

1. „błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający zasadniczy wpływ na treść orzeczenia, polegający na uznaniu, że klientem radcy prawnego A. S. była Administracja Osiedla <<W.>> a nie Spółdzielnia Mieszkaniowa <<M.>>;
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść orzeczenia, polegający na uznaniu, że pełnomocnik spółdzielni – M. O., zawierając umowę z A. S. działała w imieniu Administracji Osiedla <<W.>> a nie w imieniu Spółdzielni Mieszkaniowej <<M.>>;
3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść orzeczenia, polegający na uznaniu, że radca prawny Aleksandra Stępniak świadczyła pomoc prawną (obsługę prawną) na rzecz Administracji Osiedla <<W.>> - gdy w rzeczywistości pomoc prawną świadczyła dla organu Spółdzielni Mieszkaniowej <<M.>> - Rady Osiedla <<W.>> oraz dla dwóch członków Spółdzielni – M. G. i Z. F.;
4. obrazę przepisów prawa materialnego a mianowicie art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 28 ust. 1 i 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przedmiotowa regulacja odnosi się wyłącznie do procesowej aktywności radcy prawnego dla obu klientów;
5. obrazę przepisów prawa materialnego a mianowicie art. 11 § 1 kodeksu karnego w związku z art. 74¹ pkt 2 ustawy o radcach prawnych poprzez brak rozważenia przez OSD, przed wydaniem orzeczenia uniewinniającego, czy w ramach wniosku o ukaranie, w granicach zdarzenia faktycznego objętego zarzutem sformułowanym we wniosku o ukaranie nie można było dokonać subsumpcji czynu objętego wnioskiem pod inny przepis statuujący odpowiedzialność dyscyplinarną”.

Podnosząc powyższe zarzuty, Rzecznik Dyscyplinarny wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu w W. do ponownego rozpoznania.

Jednocześnie w odwołaniu wniósł o dopuszczenie dowodu z dokumentów tj.:

1. statutu Spółdzielni Mieszkaniowej „M.” z grudnia 2015 r., obowiązującego w dacie popełnienia zarzucanego czynu oraz
2. regulaminu Rady Osiedla stanowiącego załącznik do uchwały nr (...) Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej „M.”, obowiązującego w dacie popełnienia zarzucanego czynu,

na okoliczność struktury Spółdzielni Mieszkaniowej „M.”, jej organów, kompetencji tych organów, statusu komórki organizacyjnej o nazwie „Administracja Osiedla”.

Orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 24 września 2019 roku zaskarżone zostało także w całości na niekorzyść obwinionej przez pokrzywdzoną. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucono:

1. „obrazę przepisów postępowania w postaci art. 424 §1 k.p.k. poprzez całkowite zaniechanie poczynienia rozważań prawnych w odniesieniu do pierwszej części zarzutu postawionego obwinionej, tj. działania przeciwko pokrzywdzonej w procesie zainicjowanym przez M. G. i Z. F., które to uchybienie uzasadnia wniosek sformułowany w punkcie I. poniżej;
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjęty za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a polegający na:
 1. utożsamieniu Rady Osiedla <<W.>> z Administracją Osiedla <<W.>> i wreszcie z samym Osiedlem <<W.>>, w sytuacji gdy pojęcia te są od siebie w sposób istotny odrębne;
 2. pominięciu, że w Protokole nr (...) z posiedzenia Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej <<M.>> z dnia 22 marca 2016 r. (k. 249),

w zakresie, w jakim dotyczy on umożliwienia osiedlom zatrudnienia własnej obsługi prawnej, wyraźnie zastrzeżono, że „Prawnicy nie mogą być w konflikcie interesów z Zarządem SM <<M.>>”;

3. ustaleniu, że „Rada Osiedla <<W.>> zleciła poprowadzenie tej sprawy /wydzielenia osiedla ze struktur spółdzielni - dop. własny/ profesjonalnemu pełnomocnikowi” , w sytuacji gdy z akt sprawy jednoznacznie wynika, że jedyna umowa zawarta przez obwinioną (tj. umowa o obsługę prawną z dnia 13 października 2017 roku) z jakimkolwiek podmiotem organizacyjnie powiązanym z pokrzywdzoną, wiązała ją nie z Radą Osiedla <<W.>>, a ze Spółdzielnią Mieszkaniową <<M.>> Administracją Osiedla <<W.>>, który to podmiot jest odrębny do Rady Osiedla <<W.>> zaś stanowi emanację pokrzywdzonej Spółdzielni;
 4. ustaleniu, że obwiniona zawarła umowę z dnia 13 października 2017 r. z „Administracją Osiedla „W.” (...) w Spółdzielni Mieszkaniowej <<M.>> w sytuacji gdy z treści tego dokumentu wprost wynika, że stroną umowy była Spółdzielnia Mieszkaniowa <<M.>> Administracja Osiedla „W.”;
 5. ustaleniu, że klientem obwinionej była „Administracja Osiedla <<W.>>”, w sytuacji gdy taki podmiot - jako byt wyodrębniony od Spółdzielni Mieszkaniowej <<M.>> - nie istnieje (statut nie wyróżnia w ogóle takiego organu Spółdzielni), a <<Administracja>> stanowi jedynie biurowe wsparcie pełnomocnika Zarządu Spółdzielni do spraw danego Osiedla;
3. obrazę przepisów prawa materialnego w postaci:
1. art. 5 pkt 4) Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (<<KERP>>) poprzez uznanie, że klientem obwinionej, na gruncie umowy o obsługę prawną z dnia 13 października 2017 roku była „Administracja Osiedla <<W.>>” w sytuacji, gdy taki podmiot nie ma odrębnego bytu prawnego, a więc

nie może zostać uznany za <<klienta>>, a nadto gdy z niekwestionowanych dowodów wynika, że to Rada Osiedla <<W.>> udzieliła pełnomocnictwa procesowego do podejmowania w imieniu tejże Rady działań w sprawie o wydzielenie osiedla ze spółdzielni, zaś jedyna umowa o obsługę prawną zawarta przez obwinioną wiązała ją ze Spółdzielnią Mieszkaniową <<M.>> Administracją Osiedla <<W.>>;

2. art. 64 ust. 1 u.r.p. w zw. z art. 8 i art. 28 ust. 1 i 2 KERP poprzez ich niezastosowanie i uniewinnienie obwinionej od zarzucanego jej czynu”.

Podnosząc tak wyartykułowane zarzuty wniesiono o zmianę zaskarżonego orzeczenia w całości poprzez uznanie r.pr. A. S. winną zarzucanego jej wnioskiem o ukaranie czynu i wymierzenie kar i środków karnych zgodnie z wnioskiem zawartym w zawiadomieniu o podejrzeniu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego.

Wraz z odwołaniem wniesiono o:

1. przeprowadzenie dowodu z kompletnego statutu pokrzywdzonej Spółdzielni aktualnego na dzień 13 października 2017 roku - na okoliczność jej struktury i organizacji, a w szczególności na okoliczność braku wyodrębnienia jednostki organizacyjnej w postaci „Administracji Osiedla”;
2. zwrócenie akt sprawy sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, na zasadzie art. 449a §1 k.p.k., w związku z całkowitym zaniechaniem przez sąd I instancji rozważenia jednej części zarzutu postawionego obwinionej (vide punkt 1. *petitum* powyżej), przy czym sądowi I instancji należałoby wskazać, że uzasadnienie winno zostać uzupełnione o kwestię odpowiedzialności obwinionej za to, że w dniu 26 października 2017 r., działając jako pełnomocnik procesowy M. G. i Z. F. - członków Spółdzielni Mieszkaniowej „M.”, wskutek uprzednio skierowanego przez nich w dniu 27 lipca 2017 r. do Sądu Okręgowego w W.

pozwu o uchylenie uchwały nr (...) Walnego Zgromadzenia Spółdzielni Mieszkaniowej „M.” (sygn. akt III C (...)) - złożyła wniosek o zabezpieczenie powództwa poprzez wstrzymanie wykonania ww. uchwały w części i reprezentowała ww. członków spółdzielni w przedmiotowej sprawie, w sytuacji, gdy wiązała ją umowa o obsługę prawną z dnia 13 października 2017 roku zawarta ze Spółdzielnią Mieszkaniową „M.” Administracją Osiedla „W.”.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w W. orzeczeniem z dnia 20 sierpnia 2020 roku, sygn. akt WO-(...), uchylił zaskarżone orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu sądowi.

Obrońca obwinionej wywiódł skargę od orzeczenia sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania, zaskarżając orzeczenie w całości na korzyść obwinionej.

Rozstrzygnięciu Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 20 sierpnia 2020 roku zarzucił „rażącą obrazę prawa procesowego, która miała istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, to znaczy art. 437 § 2 zdanie 2 k.p.k. poprzez uchylenie orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, mimo nie zachodzenia w niniejszej sprawie wypadków wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. oraz braku konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości”.

W związku z powyższym, na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga była niezasadna.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że przepisy rozdziału 55a kodeksu postępowania karnego odnoszące się do problematyki skargi na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania, znajdują odpowiednie zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach radców prawnych na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego, wyraźnie zaznacza się, że „zakres kontroli wyroku sądu odwoławczego, do którego umocowany jest Sąd Najwyższy w wyniku skargi wniesionej w trybie art. 539a k.p.k. i n. ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego” (postanowienie SN z 2.12.2020 r., II KS 16/20, LEX nr 3093484). Zadaniem Sądu Najwyższego w tak zainicjowanym postępowaniu jest weryfikacja tego czy sąd drugiej instancji, w świetle konkretnej sprawy, uprawniony był do uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji na podstawie art. 437 lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 kpk (tak m.in. postanowienie SN z 25.02.2021 r., II DSG 2/21).

Zgodnie z art. 437 § 2 kpk sąd odwoławczy zmienia zaskarżone orzeczenie, orzekając odmiennie co do istoty lub uchyla je i umarza postępowanie; w innych wypadkach uchyla orzeczenie i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1, art. 454 lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. *Ad casum* przyczyną, dla której uchylono rozstrzygnięcie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 24 września 2019 roku była norma prawa wynikająca z art. 454 kpk.

Zauważyć należy, na co zwraca się uwagę w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że sąd drugiej instancji może wydać wyrok kasatoryjny i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania z uwagi na brzmienie art. 454 § 1 kpk „dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy - w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej

oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) - stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k.". (uchwała SN (7) z 20.09.2018 r., I KZP 10/18, OSNKW 2018, nr 11, poz. 73).

W ocenie Sądu Najwyższego, w niniejszej sprawie, Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w W. w należyty sposób przeprowadził kontrolę instancyjną i podjął prawidłową decyzję procesową. Sąd drugiej instancji w części motywacyjnej swojego rozstrzygnięcia podał zasadnicze powody, dla których konieczne było uchylenie zaskarżonego odwołaniem rozstrzygnięcia. Sąd ten zauważył, że błędy popełnione przez sąd pierwszej instancji w sferze dokonywanych ustaleń faktycznych oraz uchybienia proceduralne, spowodowały wadliwą ocenę zachowania obwinionej z punktu widzenia odpowiedzialności dyscyplinarnej. W ocenie tegoż sądu, zachowanie obwinionej, oceniane przez pryzmat zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, powinno być oceniane jako przewinienie dyscyplinarne odnoszące się do pozostawania w konflikcie interesów. Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w W. dokonał poprawnej analizy w przedmiocie stron zawartej w dniu 13 października 2017 roku umowy o obsługę prawną.

Z uwagi na brzmienie art. 454 § 1 kpk i wynikający z tego zakaz *ne peuis* konieczne było uchylenie orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w W., co Sąd Najwyższy aprobuje.

Mając na uwadze powyższe, postanowiono jak na wstępie.